

"ויאמר אליו ה' מה זה בידך ויאמר מטה"

מטה משה הוא המקל של יעקב שהניח לפני הצאן כדי להחדיר בהם אמונה בבחינת מק"ל מ'עולם ק'וינו ל'ך

זן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, הכוונה בזה על הרכוש הגדול של תורה שבכתב ותורה שבעל פה, שיזכו לקבל בזכות הזיכרון בגלות מצרים, אלו תוכן דבריו הקדושים.

הנשמות שחטאו בעץ הדעת נתגלגלו בישראל בגלות מצרים

עתה בא וראה כי דברי האלשיך הקדוש יסדתם בקודש בדברי רבינו האריז"ל (שער הפסוקים פרשת שמות, ושער הכוונות דרוש א לפסח), אשר דיבר בקדשו לבאר הטעם לגלות מצרים, כי כל אותם ישראל שסבלו בגלות מצרים, היו כלולים תחילה באדם הראשון כשחטא בעץ הדעת, והיו צריכים תיקון על ידי גלגולים רבים לצרפם וללבנם עד תום חלאתם מהם. והנה נתגלגלו תחילה בדור המבול, אך היות שהרע עדיין היה דבק בהם זה גרם להם שהשחיתו וקלקלו את דרכם.

אחר כך נתגלגלו פעם ב' בדור הפלגה, אך גם שם הרעו את מעשיהם ולא תיקנו את הפגם, וזהו שנאמר (בראשית יא-ה): "וירד ה' לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני אדם", לרמוז שהם בני אדם הראשון ממש שהיו כלולים בו. אחר כך נתגלגלו פעם שלישית באנשי סדום, אולם גם שם לא תיקנו מעשיהם אלא קלקלו כמו שנאמר (שם יג-ג): "ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד".

והנה אחרי שנתגלגלו בג' דורות מבול, הפלגה וסדום, חזרו להתגלגל פעם רביעית במצרים בבני ישראל, ועל ידי שסבלו את השעבוד הקשה במצרים נזדככו עד שזכו לקבל את התורה, לכן כנגד דור המבול שהשחיתו את דרכם ונימוחו בימי המבול, גזר עליהם פרעה גם עתה (שמות א-כב): "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו".

כנגד דור הפלגה שחטאו במה שכתוב (בראשית יא-ג): "ויאמרו איש אל רעהו הבה נלבנה לבנים ונשרפה לשרפה, ותהי להם הלבנה לאבן והחמור

להשליך את מטהו ארצה ונהפך לנחש, ואחר כך צוה לו לאחוז בזנבו ונהפך שוב למטה.

תכלית גלות מצרים לזכך את ישראל מזוהמת הנחש

פתח דברינו יאיר בביאורו של האלשיך הקדוש, כי אחרי שהביא את כל הטעמים שהזכירו המפרשים ושלל אותם, האריך להוכיח שתכלית גלות מצרים היא לזכך את ישראל מזוהמת הנחש הקדמוני שהכניס בכל הבריות בחטא עץ הדעת, וכל זמן שלא היו מזוככים מזוהמת הנחש לא היו מסוגלים לקבל את התורה, לכן הביא הקב"ה את ישראל לגלות מצרים שישבלו שם קושי השעבוד, ועל ידי זה יזדככו מזוהמת הנחש ויזכו לקבלת התורה, וסיים את דבריו בלשון קדשו:

"כלל הדברים, כי מה יצא הדבר להגלותם מצרימה, למען ענותם להתיך חלאת זוהמת נחש, כהיתוך כסף בתוך כור והגו סיגים מכסף, והיה הכסף אשר יצאו ממצרים, והסיגים הנותרים הן המה כל המתים בימי אפילה כמדובר".

האלשיך מביא ראיה ברורה לכך ממקרא שכתוב (דברים ד-כ): "ואתכם לקח ה' ויוציא אתכם מכור הברזל ממצרים להיות לו לעם נחלה כיום הזה". ופירש רש"י: "כור הוא כלי שמוזקקים בו את הזהב". כלומר כמו שצריך לנקות הסיגים והלכלוך הדבוקים עם הזהב באמצעות היתוך בכור הברזל, כך זיקק הקב"ה את הסיגים שנדבקו בנשמות ישראל באמצעות הסבל וקושי השעבוד במצרים, כדי להכין אותם לקראת קבלת התורה: "להיות לו לעם נחלה כיום הזה".

בדרך זו הוא מבאר כי זהו שבישר הקב"ה לאברהם אבינו בברית בין הבתרים: "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה", כדי שיזדככו מזוהמת הנחש שהכניס בכל הנבראים, "וגם את הגוי אשר יעבדו

בפרשתנו פרשת שמות דבר בעתו מה טוב להתבונן בשיח סוד בין משה רבינו להקב"ה, אחרי ששלחו הקב"ה להוציא את ישראל ממצרים (שמות ד-א):

"ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי כי יאמרו לא נראה אליך ה'. ויאמר אליו ה' מה זה בידך ויאמר מטה. ויאמר השליכהו ארצה וישליכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו. ויאמר ה' אל משה שלח ידך ואחוז בזנבו, וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו, למען יאמינו כי נראה אליך ה' אלקי אבותם אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב".

ויש לתמוה הפלא ופלא, הלא משה רבינו היה רועה נאמן של ישראל שלימד עליהם תמיד זכות, עד כדי כך שבחטא העגל מסר נפשו עליהם באומרו להקב"ה (שמות לב-לב): "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". הנה כי כן מה ראה על ככה לומר בלשון ודאות: "והן לא יאמינו לי", ולא אמר אפילו בלשון אפשר: "אולי לא יאמינו לי".

ובאמת מדברי חכמינו ז"ל שהביא רש"י מבואר שהקב"ה הוכיח לו על כך במטה משה שנהפך לנחש, ופירש רש"י: "ויהי לנחש, רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל באומרו לא יאמינו לי ותפש אומנתו של נחש". וכן מבואר עוד במה שכתוב (שמות ד-י): "ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוציאה והנה ידו מצורעת כשלג". ופירש רש"י: "אף באות זה רמז לו שלשון הרע סיפר באומרו לא יאמינו לי, לפיכך הלקהו בצרעת כמו שלקתה מרים על לשון הרע".

אמנם עדיין צריך ביאור לברר מקחו של צדיק משה רבינו אדון כל הנביאים, שהקב"ה העיד עליו (במדבר יב-י): "בכל ביתי נאמן הוא", מה ראה על ככה לחשוך בישראל שלא יאמינו לו. זאת ועוד צריך ביאור, מהי המשמעות של האות שצוה לו הקב"ה

**מדרש: המטה של יעקב שעליו אמר: "כי במקלי עברתי את הירדן הזה"
הוא המטה שהיה ביד משה**

**אלשיך הקדוש: תכלית הסבל בגלות מצרים
לזכך את ישראל מזוהמת הנחש שיהיו ראויים לקבל את התורה**

**ביאור האלשיך מתאים להפליא עם דברי האריז"ל
כי נשמות ישראל שחטאו בעץ הדעת נתגלגלו למצרים**

**רבינו האריז"ל: משה רבינו שהיה שקול כנגד כל ישראל
היה גלגול אדם הראשון שכלל את כל הנשמות**

כל הנשמות שנפגמו בחטא עץ הדעת נתגלגלו במצרים, כדי להזדכך שם בקושי השעבוד בחומר ובלבנים, והנשמות הללו היו בבחינת הענפים של משה רבינו, לכן הטיל עליו הקב"ה לתקנם ולהוציאם ממצרים.

לפי האמור הביאור בזה, כי מאחר שמשה רבינו היה גלגול אדם הראשון, שגרם בחטא עץ הדעת פגם לכל הנשמות שהיו כלולות בו, נמצא כי כל הנשמות שנתגלגלו למצרים לקבל תיקון על חטא עץ הדעת, הן ענפי הנשמות של משה גלגול אדם שהיו כלולות בו, לכן בחר הקב"ה דוקא במשה חלק הטוב של אדם הראשון שיתקן נשמות אלו ויוציאן ממצרים.

הנה כי כן הרווחנו להבין הטעם שחשש משה שלא יאמינו לו ישראל, כי היות שנשמות ישראל במצרים היו כלולות באדם הראשון כשאכל מעץ הדעת, בנימוק הכפירה של הנחש הקדמוני (בראשית ג-ה): "כי יודע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים יודעי טוב ורע", ואחר כך נתגלגלו בדור המבול ובדור הפלגה שכפרו בה' במעשיהם הרעים, הרי כבר נשרש בקרבם שלא להאמין בה', ומאחר שעדיין לא השלימו את זמן השעבוד של ארבע מאות שנה שגזר עליהם הקב"ה בברית בין הבתרים, הרי עדיין יש בהם הפגם הקדום שלא יאמינו בה'.

**המסע הנפלא של מטה משה
שהיה מקלו של יעקב**

בדרך זו במסילה נעלה לבאר תשובתו העמוקה של הקב"ה, בענין המטה אשר בידו של משה שנהפך לנחש ושוב נהפך למטה, על פי מה שמצינו מסע נפלא בענין המטה של משה, שהחל במטה שהיה בידי של יעקב אבינו, וכך נתגלגל המטה מדור לדור, עד שיגיע לידי של מלך המשיח שיכה ויכניע בו את עובדי אלילים, הנה הדברים במדרש ילקוט שמעוני (תהלים רמז תתסט) על הפסוק (תהלים קי-ב):

נמצא לפי זה כי בכוונה תחילה סיבב הקב"ה מסבב כל הסיבות, כי אותן הנשמות שחטאו בעץ הדעת יתגלגלו דוקא למצרים, כדי שיזדככו שם מזוהמת הנחש בעיניו ובעבודת שגזר עליהם פרעה מלך מצרים שהוא גלגול הנחש הקדמוני, והרי זה מנפלאות הבורא יחידו של עולם שהנחש הקדמוני שהכניס זוהמה בישראל, הוא עצמו יזקק אותם מזוהמתו כדי להכין אותם לקראת קבלת התורה.

**משה גלגול אדם הראשון תיקן
את הנשמות שחטאו בעץ הדעת**

נקדים עוד יסוד גדול שפותח לנו שערי אורה להבנת כמה ענינים, מה שמבואר ב"לקוטי תורה" לרבינו האריז"ל (פרשת כי תשא ד"הועתה הורד את עדין): "דע שמשה היה בחינת אדם הראשון, וכמו שאדם הראשון היה כולל כל הנשמות בעולם, כן משה שקול ככל ישראל". וכן מבואר ב"ספר הליקוטים" להאריז"ל (פרשת שמות ד"ה עוד וילך איש מבית לוי): "דע כי משה היה בחינת אדם הראשון עצמו, וכמו שבאדם הראשון היו כללות כל הנשמות שבעולם, כן משה היה שקול ככל ישראל".

מוסיף האריז"ל (שם) כי משה רבינו היה בבחינת חלק הטוב של אדם הראשון, אחרי שכבר חזר בתשובה שלימה על חטא עץ הדעת, כמבואר בגמרא (עירובין יח:): "אדם הראשון חסיד גדול היה, כיון שראה שנקנסה מיתה על ידו, ישב בתענית מאה ושלושים שנה". לכן נולד משה אחרי ק"ל שנה מהתחלת גלות מצרים, שהרי היה בן שמונים כשהוציא את ישראל ממצרים אחרי רד"ו שנה, וזהו שכתוב עליו בפרשתנו (שמות ב-ב): "ותרא אותו כי טוב הוא", שראתה כי הוא חלק הטוב של אדם הראשון.

ימתק להבין בזה מה שביאר מרן האריז"ל ב"שער הפסוקים" (פרשת שמות) על הפסוק: "ויקם מלך חדש" (ד"ה ועתה נבאר), הטעם ששלח הקב"ה את משה רבינו להוציא את ישראל ממצרים, כי

היה להם לחומר", כדי לעלות ולכפור בעיקר ולהילחם בו, נענשו במצרים (שמות א-י): "הבה נתחכמה לו... וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים", וכנגד מה שבנו את העיר ואת המגדל בדור הפלגה, נענשו במצרים (שם יא): "ויבן ערי מסכנות לפרעה את פיתום ואת רעמסס".

הרי לנו דברים ברורים מתורתו של רבינו האריז"ל, שכל הנשמות שהיו במצרים חטאו בעץ הדעת, נמצא לפי זה כי כאשר הכניס הנחש הקדמוני זוהמתו באדם וחווה, הנה על ידי זה נכנסה זוהמתו בכל הנשמות שהיו כלולות בהם, והרי זה עולה בקנה אחד כפתור ופרח עם דברי האלשיך הקדוש, כי תכלית גלות מצרים היתה לזכך ולנקות את זוהמת הנחש מזרע עם קודש שנתגלגלו לגלות מצרים.

**פרעה הוא הנחש הקדמוני
שגרם לחטא עץ הדעת**

נפלא לצרף מה שכתב השל"ה הקדוש (פרשת שמות), לבאר הטעם שנשתעבדו ישראל דוקא במצרים אצל פרעה, כי פרעה מלך מצרים הוא הנחש הקדמוני שהחטיא את כל ישראל בעץ הדעת, ומקור הדבר בזוהר חדש (דף קיה טור ב ד"ה פתח רבי שמעון): "ופרעה דאיהו דיוקנא דנחש חייבא". לכן גלגל הקב"ה אותן הנשמות שחטאו בעץ הדעת בעצת הנחש, להיות בקושי השעבוד במצרים אצל פרעה שהוא הנחש הקדמוני, כדי שיזדככו על ידי היסורים מזוהמת הנחש הוא פרעה, הנה הדברים בלשון קדשו:

"ומאחר שקלקול הבריאה בא מצד נחש הקדמוני (בראשית ג-א) והנחש היה ערום, ירדו ישראל למצרים לכור הברזל, ושם נתקיים בהם (יחזקאל טז-ז) ואת ערום ועריה. ופרעה נקרא נחש התנין הגדול, ונחש עפר לחמו, וכן אותיות פרעה"ה העפ"ר, והנס הראשון שעשה משה רבינו ע"ה היה יהי לתנין, וכדי לטהר את ישראל מזוהמת הנחש, היו צריכין לזיכוך ולמירוק על ידי עבודת פרך, כי מאד היה התפשטות הקליפה מצד הנחש הוצרכו למירוק יסורים, כי אילו לא בא חטא לעולם אז וחי לעולם, ועתה המיתה והיסורין ממורקין וכן הגליות".

יש להביא סימוכין לכך, כי בחטא עץ הדעת כתוב (בראשית ג-א): "והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלקים". ומפרש בתרגום אונקלוס: "וחויא הוה חכים מכל חיות ברא". פירוש, שהיה חכם מכל חית השדה, ונתחכם להחטיא את כל הנשמות שהיו כלולות באדם, לכן מצינו גם אצל פרעה הנחש שביקש להתחכם על ישראל באמרו (שמות א-י): "הבה נתחכמה לו פן ירבה".

לגלות מצרים, שיעקב ובניו ירדו תחילה למצרים בשבעים נפש ואחר כך נתרבו עד לששים ריבוא, כן צאן לבן שנתגלגלו בהם נשמות ישראל היו בתחילה שבעים נפש ואחר כך נתרבו עד לששים ריבוא. אלו דבריו הקדושים.

ונראה כי זהו המקור למה שכתב ה"חקל יצחק" בפרשת ויצא (ד"ה ויחר ליעקב) חידוש נפלא בענין צאן לבן: "דהנה איתא בספרים הקדושים דנשמות דזר המבול והפלגה ואנשי סדום נתגלגלו בצאן לבן, ואבינו הזקן עשה בהם תיקון שהביאם בגלגול אדם ונתגלגלו בדורות שהיו בגלות מצרים... ועל כן יעקב אבינו והשבטים היו רועי צאן כדי לתקן הנשמות".

לפי האמור נראה כי דבריו הם שילוב נפלא של ה"נזר הקודש" עם דברי רבינו האריז"ל הנ"ל, כי נשמות ישראל שנפגמו בחטא עץ הדעת נתגלגלו תחילה בדור המבול ואחר כך נתגלגלו בדור הפלגה ובאנשי סדום, עד שנתגלגלו למצרים ונתקנו שם, ומאחר שלמדנו כי לפני שירדו למצרים נתגלגלו בצאן לבן, הרי מבואר כי נשמות דור המבול ודור הפלגה וסדום נתגלגלו בצאן לבן.

מעתה יאירו עינינו להבין בדרכו של ה"צמח ה' לצבי", כי יעקב אבינו עשה פועל דמיון במקלות אשר הניח לפני הצאן, שהיו בהם נשמות גדולות שנתקלקלו והשתוקקו לקבל תיקון, שיתחזקו באמונתם בה' בבחינת מק"ל - מ'עולם ק'וינו ל'ך, שעתיד הקב"ה להוציאן מאפילה לאורה להתגלגל בישראל במצרים, ושם יקבלו תיקון שלם עד כדי כך שיזכו לקבל את התורה בהר סיני.

"כי במקלי עברתי את הירדן הזה"

הנה מה טוב ומה נעים לבאר ענין המקלות של יעקב, שהניח לפני הצאן קדשים כדי לחזקם בענין האמונה בה' בבחינת מק"ל שהוא נוטריקון מ'עולם ק'וינו ל'ך, על פי מה שנשים לב להתבונן אימתי זכה יעקב למקלו. דבר זה אנו למדים ממה שהתפלל לפני הקב"ה להצילו מידי עשו (בראשית לב-יא): "קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות". ופירש רש"י: "כי במקלי, לא היה עמי לא כסף ולא זהב ולא מקנה אלא מקלי לבדו".

כוונת רש"י ברורה על מה שכתוב כשיעקב פגש את רחל (שם כט-יא): "וישא את קולו ויבך". ופירש רש"י: "לפי שבא בידיים ריקניות, אמר אליעזר עבד אבי אבא היו בידי נזמים וצמידים

נזר הקודש: יעקב אבינו השתדל לקחת צאן לבן שהתגלגלו בהם נשמות שחטאו בעץ הדעת ונתגלגלו במצרים

צמח ה' לצבי: יעקב אבינו הניח את המקלות לפני הצאן בבחינת מק"ל נוטריקון מ'עולם ק'וינו ל'ך

טענת משה "והן לא יאמינו לי", בהיותם גלגולם של דור המבול ודור הפלגה שכפרו בה' ולא האמינו בו

תשובת הקב"ה "מה זה בידך", המטה אשר בידך הוא מיעקב שהחדיר בו בצאן לבן את האמונה בה'

במתי מעט, מה להלן שבעים (דברים י-כב) בשבעים נפש [ירדו אבותיך מצרימה], אף כאן שבעים".

אחר כך מפרש במדרש (שם עג-יא) מה שכתוב על הצלחתו של יעקב בבית לבן (בראשית ל-מג): "ויפרוץ האיש מאד מאד, כמה צאן היו לו, ששים ריבוא עדרי צאן", ומפרש ה"יפה תואר" שדבר זה אנו למדים בגזירה שוה, נאמר כאן "מאד מאד", ונאמר במצרים (שמות א-ז): "ויעצמו במאד מאד", מה שם היו שישים ריבוא ישראל אף כאן היו שישים ריבוא צאן. ולכאורה יפלא מאד, איזה קשר יש בין מספר הנפשות שירדו למצרים בשבעים נפש ונתרבו עד לששים ריבוא, למספר הצאן של לבן שהיו תחילה שבעים עד שנתרבו אצל יעקב לשישים ריבוא עדרי צאן.

וביאר ב"נזר הקודש" למקובל האלקי רבי יחיאל מיכל מגלונא זצ"ל על המדרש (ב"ר עג-ו) הענין בזה, על פי מה שכתבו חכמי האמת כי מה שנעשה יעקב רועה צאן אצל לבן, הוא משום שנתגלגלו בהם נשמות ישראל שנפגמו בחטא עץ הדעת, לכן בא יעקב שופריה דאדם הראשון והתעסק עמם לתקנם, עד שנתגלגלו בתוך נשמות ישראל במצרים. לפי זה אומר ה"נזר הקודש" בלשון קדשו:

"ולפיכך התחכם יעקב בכמה מיני תחבולות שונות, בהצגות המקלות בדמיון עקודים נקודים וברודים, כדי להמשיך אצלו כח הצאן, שאותו צדיק לא עשה כן עבור חמדת ממון חס ושלום, אלא כל מגמתו וחפצו בזה היה רק להמשיך הצאן תחת רשותו ורשות הקדושה, ומאז עלו אחר כך למדרגת אדם, הם שלומי אמוני בית ישראל הנקראים אדם ממש משורש אדם קדמאה, ועליהם נאמר (יחזקאל לד-לא) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, כלומר שעלו ממדרגת הצאן למדרגת האדם".

הנה כי כן זהו ביאור המדרש בענין המספר של צאן לבן, כי כמו שמצינו בירידת ישראל

"מטה עוזך ישלח ה' מציון. איזה מטה, זה מטה של יעקב, שנאמר (בראשית לב-יא) כי במקלי עברתי את הירדן הזה, והוא המטה שהיה ביד יהודה (שם לח-יח) ומטך אשר בידך, והוא המטה שהיה ביד משה (שמות יז-ט) ומטה האלקים בידי, והוא המטה שהיה ביד אהרן (שם ז-ז) וישלך אהרן את מטהו, והוא המטה שהיה ביד דוד, שנאמר (שמואל א יז-מ) ויקח מקלו בידו, והוא המטה שהיה ביד כל מלך ומלך עד שחרב בית המקדש ונגנז, ועתיד להימסר ביד מלך המשיח, ובו עתיד לרדות את עובדי אלילים, לכך נאמר מטה עוזך ישלח ה' מציון".

נקדים יסוד נפלא מדברות קדשו של ה"צמח ה' לצבי" (פרשת ויצא), שמבאר על פי דרכו בקודש מה שעשה יעקב בבית לבן כדי לזכות בחלקו בצאן לבן (בראשית ל-ז): "ויקח לו יעקב מקל לבנה... ויצג את המקלות אשר פיצל ברהטים בשקות המים אשר תבאן הצאן לשתות לנוכח הצאן", כי התכוון לעשות בזה פועל דמיון להוציא נשמות ישראל מצאן לבן, על ידי מק"ל שהוא נוטריקון (ברכת מודים): "מ'עולם ק'וינו ל'ך".

הנה הדברים בלשון קדשו: "בענין המקלות נשאלתי, אם ראה יעקב בנבואה למה הציג המקלות, ואמרתי שזה פועל דמיוני... לברור נשמות קדושות שנתפרדו בין הקליפות בחטא אדם הראשון... ועשה פועל דמיוני במקל, כמו שכתוב ויקח לו מקל לבנה, מק"ל ראשי תיבות מ'עולם ק'וינו ל'ך, שהנשמות מקוים ומייחלים לעולם ליטהר מזהו המתם ולהתברר מקליפתם".

נשמות ישראל היו טמונות בצאן לבן

כעבדא קמיה מאריה נרחיב לבאר דבריו הקדושים, על פי מה שאמר יעקב ללבן (שם ל-ו): "כי מעט אשר היה לך לפני ויפרוץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי", ומפרש במדרש (ב"ר עג-ו) כמה מעט היו צאן לבן לפני שבא יעקב: "שבעים נפש, נאמר כאן מעט ונאמר להלן מעט (דברים כו-ה) [ויגר שם]

"וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו", שעל ידי האותות והמופתים שיעשה עם המטה, חפץ ה' בידו יצליח להחדיר בישראל את האמונה בה, "למען יאמינו כי נראה אליך ה' אלקי אבותם אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב".

משה רבינו שיהיה מלך המשיח יטה את לב ישראל במטה זה

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה מה שמסיים המדרש, כי מטה משה שהביא בו המכות על המצרים: "עתידי להימסר ביד מלך המשיח, ובו עתיד לרדות את עובדי אלילים, לכך נאמר מטה עוזך ישלח ה' מציון", על פי מה שכתוב (מייכה ז-טו): "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

ומפרש בתיקוני זוהר (תיקון יח לו): הכוונה בזה, כי כשם שהגאולה ממצרים היתה על ידי משה רבינו כן תבוא הגאולה העתידה על ידו, ורמזו בכתוב (קהלת א-ט): "מ'ה ש'היה ה'וא שיהיה" ראשי תיבות משה, כלומר מה שהיה בגאולה הראשונה ממצרים על ידי משה רבינו, הוא שיהיה גם כן בגאולה האחרונה על ידו.

וכן מבואר בזוהר הקדוש (פרשת בראשית כה): רמז הכתוב (בראשית מט-י): "לא יסור שבט מיהודה, דא משיח בן דוד, ומחוקק מבין רגליו, דא משיח בן יוסף, עד כי יבא שיל"ה דא מש"ה, חושבן דא כדא". פירוש שיל"ה בגימטריא מש"ה. וכתב ה"אור החיים" הקדוש (שם יא ד"ה יש) ליישב מה שמצינו בגמרא שדוד המלך יהיה משיח, כי נשמת משיח תהיה כלולה מדוד המלך ומשה רבינו.

מעתה מבואר היטב מה שמגלה לנו המדרש, כי כשם שמשוה רבינו השתמש עם המטה שלו להביא המכות על המצרים, כדי להטות בכך את לבבם של ישראל לאמונת ה', כך עתיד מלך המשיח שהוא משה רבינו עצמו להשתמש במטה זה להטות את לבבם של ישראל האמין בה, על ידי שעתיד לרדות בו עובדי אלילים, שלא האמינו בה' והצרו לישראל שהיו נתונים תחתם בגלויות, ועל כך נאמר: "מטה עוזך ישלח ה' מציון", במהרה בימינו אמן.

שהיה צריך להטות את לבם של ישראל להאמין בה' על ידי האותות של המטה.

ביאור נפלא על שיח סוד בין הקב"ה למשה רבינו

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מעט מזעיר שיח סוד בין משה להקב"ה: "ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי כי יאמרו לא נראה אליך ה'", כי היות שנשמות ישראל במצרים נתגלגלו מדור המבול ומדור הפלגה שכפרו בה', הרי כבר נשרש בקרבם שלא להאמין בה', אם כן הרי ראוי לחוש שלא יאמינו ח"ו בשליחות ה'.

על כך השיב לו הקב"ה תשובה ניצחת: "ויאמר אליו ה' מה זה בידך ויאמר מטה". בכך רמז הקב"ה למשה שיש בידו מקלו של יעקב אבינו, שכבר הקדים להשתמש בו לעשות פועל דמיון, להחדיר אמונה בנשמות ישראל שהיו בצאן לבן בבחינת מק"ל - מ'עולם ק'וינו ל'ך, נמצא לפי זה כי יעקב אבינו כבר סלל את הדרך לנשמות ישראל שהיו בצאן לבן ונתגלגלו במצרים שתהיה להם אמונה בה'.

והוסיף הקב"ה להראות למשה הכח הגדול של מטה משה, להטות את לבם של ישראל שיאמינו בה' אמונה שלימה: "ויאמר השליכהו ארצה וישליכהו ארצה ויהי לנחש". בכך רמז הקב"ה למשה, שאם ישליך את המטה ולא יחדיר בישראל את האמונה בה', יתעורר הנחש הקדמוני שעקר את האמונה בה' מכל הנשמות שהיו כלולות באדם ובחיה בעת החטא, ועל ידי זה נתגלגלו במצרים לתקן. "וינס משה מפניו", כי נזכר שבהיותו גלגול אדם הראשון כבר נפל ברשת הנחש.

"ויאמר ה' אל משה שלח ידך ואחוז בזנבו", ופירש ב"תולדות אהרן" להרה"ק רבי אהרן מז"יטאמיר ז"ע, שרמז לו הקב"ה שיתגבר על הנחש הוא היצר הרע, על ידי שיתבונן "בזנבו" מה שעתיד לעלות בו, כמבואר בגמרא (סוכה נב), שעתיד הקב"ה לשוחטו ולהעבירו מן העולם,

ומגדנות, ואני אין בידי כלום. לפי שרדף אליפז בן עשו במצות אביו אחריו להורגו והשיגו, ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק משך ידו, אמר לו [אליפז] מה אעשה לציווי של אבא, אמר לו יעקב טול מה שבידי והעני חשוב כמת".

על המקרה הקשה ההוא אמר יעקב: "כי במקלי עברתי את הירדן הזה", שלא נשאר בידו מכל רכושו כי אם המקל, ולפי דרכנו הכוונה בזה, כי גם אחרי שאליפז לקח ממנו את כל רכושו לא נפל ברשת היאוש, אלא התחזק באמונתו בה' בבחינת מק"ל - מ'עולם ק'וינו ל'ך, ואת המקל הזה שהוא אמונתו בה' לא הצליח אליפז לקחת ממנו, כמבואר במדרש (ב"ר סח-ב) כי באותה שעה שלקח ממנו אליפז את כל רכושו:

"מה אנא מובד סברי מן בריי [מה אני מאבד תקוותי מן בוראי], חס ושלוש לית אנא מובד סברי מן בריי [אין אני מאבד תקוותי מבוראי], אלא (תהלים קכא-ב) עזרי מעם ה', אל יתן למוט רגלך אל ינום שומרך, הנה לא ינום ולא יישן וגו', ה' ישמרך מכל רע, מעשו ומלבן, ישמור את נפשך, ממלאך המות, ה' ישמר צאתך ובואך".

הנה כי כן אמונה איתנה זו שהיתה לו כשלקח ממנו אליפז את כל רכושו, התבטאה במקלות שהניח לפני הצאן קדשים בבית לבן, כדי להשפיע מאמונתו לנשמות שהיו מגולגלות בצאן לבן, שלא יתייאשו בהיותם נתונים בגוף של בעלי חיים, אלא יתחזקו באמונתם בבחינת מק"ל - מ'עולם ק'וינו ל'ך, שהקב"ה יוציאם משם ויביאם בגלגול בני אדם במצרים, כדי שיוכלו לתקן את כל אשר קלקלו ויקבלו את התורה.

חשבתי דרכי לבאר לפי זה מה שמבואר במדרש הנ"ל, כי המקל של יעקב הוא המטה של משה שעשה בו האותות במצרים, וצריך ביאור למה אצל יעקב הוא נקרא "מקל" ואילו אצל משה הוא נקרא "מטה". ויש לומר כי אצל יעקב אבינו שהיתה לו אמונה בה' הוא נקרא מק"ל בבחינת מ'עולם ק'וינו ל'ך, אולם אצל משה רבינו שהיה צריך להחדיר את האמונה בה' בישראל במצרים ששקעו במ"ט שערי טומאה, לכן נקרא "מטה"

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמו האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני ע"ה

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com